

НАЦИОНАЛЕН ВЕСТНИК

ТРАКИЙСКИ

Брой 10 • год. ХСIII • 23 май 2013 г. • цена 0,40 лв.

www.stdbg.org

Макар празникът на Св.св.Константин и Елена тази година да се падна в работен ден, това не попречи дворот на едноименната църква в Одрин от сутринта във в торник да се изпълни с българи от много краища на страната. Традиционният вече тракийски събор доведе в турския град хора от дружествата в Средец, Бургас, Ямбол и Карнобат, както и много представители на различни пенсионерски клубове. Празникът уважи и вицепрезидентката Маргарита Попова, чиято визита бе проследена от много турски медии. В българската делегация влизаха още зам. министърът на отбраната от служебния кабинет Антон Лазаров и посланикът ни в Анкара Красимир Тулечки, както и консултът ни в Одрин Любомир Попов. От Истанбул бяха пристигнали също представители на екзархията начело с Васил Лиазе-председател на Управителния съвет на Фондацията на православната църква на екзархията. От името на СТДБ участие в празника взе Краснодар Беломорски, който е член на Централното ръководство на СТДБ, както и главният редактор на в. „Тракия“.

Вицепрезидентът Маргарита Попова присъства на празничния водосвет и освещаването на нова камбана и кръст, изработени с дарения, което е и част от инициативата за отбелязването на 100-годишнината от Балканските войни.

И аз съм дала за камбаната пари според възможностите си, сподели секретарката на ямболското тракийско дружество Катя Темелкова. Божанка Николова от Средец пък призна, че от много години винаги на този празник е тук. Нейната приятелка Пенка Господинова

Тракийски събор в Одрин

Сред гостите бе и вицепрезидентът Маргарита Попова

• Маргарита Попова разглежда църквата „Св.св. Константин и Елена“

бе омесила много красива погача, а друга жена от Бургас бе изработила килимче и черга, които подари на храма. От Карнобатското дружество „Капитан Петко Войвода“ също не са спирали да идват в храма дори когато той беше полуразрушен и все още не беше в сегашния си прекрасен вид.

Днес аз съм тук заради църковния празник, заради храма, да отдам уважение на историята, на духовността и вярата, на всички дарители на новата камбана, каза пред събралото се множество вицепрезидентката Маргарита Попова.

Поклон пред онези българи, които са се заселили тук, и са създали възрожденско българско класно училище, прераснало в Одринска българска мъжка гимназия, българска

девическа гимназия, българска католическа църква и двата храма – „Свети Георги“ и „Св. св. Константин и Елена“ каза още тя.

От тракийското младежко дружество в Бургас поднесоха венец пред паметника на „Екзарх Антим Първи“ в двора на църквата. Както на всеки празник и тук не мина без традиционната празнична програма, изпяха се много песни, изсвириха се много хора, които увлякоха в своя ритъм повечето от присъстващите в двора на храма.

Пред в „Тракия“ председателят на фондацията на екзархията Васил Лиазе разказа, че в момента тече много по-сериозен ремонт на истанбулската църквата „Св. Стефан“, отколкото първоначално се е планирало, понеже ерозията е обхва-

нала вече и нейните основи. Все още се чака разрешение от турските власти, за да се направи и външен ремонт на метоха, както и на самата екзархия. Вътре метохът вече е обновен напълно и е готов за пълноценен живот. Както е известно, СТДБ и екзархията ще открият скоро там тракийски музей.

Накрая всички си пожелаха да се видят догодина по същото време отново тук на традиционния тракийски събор.

Днес ние живеем рамо до рамо, в нови реалности, с много общи неща в историята. Важно е да се събираме на такива светли празници и по такива светли поводи, за да мислим заедно за това, което ще ни свързва занапред, коментира и вицепрезидентката Маргарита Попова.

• От тракийското младежко дружество в Бургас поднесоха венец пред паметника на „Екзарх Антим Първи“

• В двора на храма се изви тракийско хоро

Иван Гранитски

ТРЯБВА
ДЪРЖАВНА
ПОЛИТИКА
КЪМ
КНИГАТА

На стр. 3

Иде стогодишнината от онова жежко, жлъчно и жестоко лято на 1913 г., което влезе в родната история като изстребление на българите от Източна и Западна Тракия и въпреки дългогодишното мълчание около тези страшни събития днес не само си ги припомняме, но настоятелно искаме светът да узнае за първия геноцид през XX век. Искаме нашата памет да бъде винаги будна, защото не трябва

1 юни се организира възпоменателно Ден на тракийското дете. И тази година с минута мълчание, молитвено бдение, цветя и венци ще се поклоним в детския пантеон, ще си припомним драмата край брега на Арда, където аксери и башибозук отнемат живота на 200 невръстни невинни душици. Мемориалният комплекс на „Илиева нива“ е пантеон не само на загиналите тук, а на всички деца – жертви на изстреблението на българите в Източна и Западна

“Нивата злочеста” винаги ще я има

ва да позволим лишеите на забравата да обраснат върху истината за погрома над тракийските българи и тяхната несретна бежанска съдба.

Затуй отваряме книгата на акад. Любомир Милетич, станала наша библия: „По на юг, в един дол имаше трупове на около 100 души жени и деца; там имаше малки деца, хващани за крака и умъртвени, като са били удряни в земята. Други, съвсем малки, още в повои, и връз тях турени тежки камъне та така затиснати са умрели. После по Тахтаджик-балкан намерихме измрели деца, хвърлени по пътя при Курбалъка, при сборното място, деца в пелени, хвърлени, умрели.“ А това е само един от много епизоди, които още ни карат да се чудим каква майка е раждала тая сган, която воюва с пеленачета. Или това си е истински опит, целенасочен, направляван и дори подкрепян от някои велики сили да се затрие българското семе. Затуй първом се покланяме пред децата жертви. Много от тях са били в пелени, посичат ги преди да са проходили. През 1996 г. в местността „Илиева нива“ между Крумовград и Ивайловград признателните потомци на тракийските бежанци издигнаха паметник, построиха параклис „Св.Петка Българска“ на името на покровителката на Тракия, и изградиха чешма в памет на убитите дечица и вече години наред тук около

• Тодор Корув

на Тракия, през всичките години на етническо прочитване 1903- 1913 –1923 г. Той напомня и за драмата на Марко Марев от село Доганхисар, който спасява 27 деца, пренасяйки ги от единия бряг на Арда на другия, но загубва собствените си деца – едното момче е убито, а момичето така и не го намерил. Напомня и за морала на Тодор Симеонов от Булгаркьой, който, когато турците избивали в селото де когого хванат, предложил на възрастните, за да не ги убиват по къщите пред децата, да излязат навън те да не гледат как колят бащите им. Посечените деца край Арда отдавна са мъченици на българщината и вярата, макар че въпреки направените предложения Светия синод още не ги е канонизирал. Но дори да не го сторим, „Илиева нива“ винаги ще я има. И както писа поетът Ивайло Балабанов от Хухла, „и се яви над нивата злочеста - / Илиева, Свети Илия сам / да напои онези жадни двеста / деца – тракийчета, изклани там...”

СТОЯН РАЙЧЕВСКИ

Продължение от миналия брой

ТРАКИЯ ПРЕЗ 1913 Г.

ПЪРВОТО ЕТНИЧЕСКО ПРОЧИСТВАНЕ В ЕВРОПА ПРЕЗ XX ВЕК

В Дедеагачко и Гюмюрджинско, където живеят 18 000 българи християни и 5 000 българи мохамедани също се извършват поголовни избивания. Ударът е насочен най-вече към чисто българските села, като Сачанли, Манастир, Доганхисар, Къзлар и др. Българите от 17 села, около 12 000 души бягат към Дедеагач, като разчитат на помощта на намиращите се там чуждестранни консули. Вместо помощ от консулите идва обявление от турците, че в Дедеагачко ще управляват автономно турци, гърци и евреи без българите. На българите е известно, че в срок от 5 дни те трябва да се изнесат в България, в противен случай никой няма да отговаря за имота и живота им. За струпаните тук българи, около които сноват готови да грабят и убиват башибузюшки банди, остава само един изход – бягство към България.

На 23 септември 1913 г. огромен керван от български бежанци се отправя към Фере с цел да достигне планината и да премине българската граница, преследван и заплашван от башибозуци. В полето около Фере се извършва ужасното клане. Любомир Милетич сравнява жестокото изстребление на българите тук с клането в Батак, като добавя, че в Западна Тракия са избити масови кланета подобно на Батак в цели 17 български села. Оцелелите преминават в България през река Арда, където много майки и деца се издавят или са избити от стрелбата по тях. Броят на убитите тук се изчислява на 2 000 души. В Армаганската долина са убити други 800 души, повечето жени и деца. Едва когато насилието над българите в Беломорието достигат най-високата си точка, българската войска получава разрешение да навлезе и заеме земите, които по силата на Букурещкия мирен договор се полагат на България. Много от най-големите погроми над българското население се извършват след 16 септември непосредствено преди българските части да са навлезли отново в Беломорска Тракия. Така например в края на септември 1913 г. голяма група селяни от Манастир са обградени и нападнати в планината от башибозуци. След продължително сражение обградените пробиват обръча и се изтеглят, но оставят 40 души убити, предимно жени и деца.

На 16 август с. г. по подстрекателство от турското правителство, което се стреми да запази влияние-

то си в Западна Тракия, се провъзгласява т.н. „Гюмюрджинска република“, преименувана по-късно на „Временно тракийско правителство“, а след това – „Независимо западнотракийско правителство“. Този ход не успява, защото Западна Тракия по силата на Букурещкия мирен договор се предава на България.

Принудителното изселване на българите продължава и след подписването на Цариградския договор и Одринското съглашение. Междусъюзническата война завършва с най-жестоки насилия, преследвания и гонения над българите в Македония и Одринско, съпроводени с масови избивания, грабежи и опожаряване на цели села. Стотици хиляди българи от Македония и Тракия изпълват като бежанци южните предели на България. До края на 1913 г. в Източна Тракия, без Цариградско, са обезлюдени повече от сто селища, чийто жители са прогонени от родните им домове, много от тях убити и ранени в селата или по време на бягството, а цялото им имущество по непълни данни от българската дирекция по настаняването на бежанците, само от Източна Тракия през същата година са изселени 12 660 семейства. В резултат на тази кампания според анкетата на Любомир Милетич около 30% от българското население в Одринска Тракия бива избито или умира от мъчение, глад, болести и бежански неволи през годините 1913-1914.

Тези сведения се потвърждават и допълват от проведената през втората половина на 1913 г. Карнегиева анкета. В комисията, извършила тази анкета на място, са били включени представители на Австрия, Великобритания, Германия, Русия, САЩ и Франция. Рапортът на комисията е обнародван още през 1914 г. В него обективно са показани и насилията над българското население при реокупацията на Източна Тракия след подписването на Лон-

донския мирен договор. Отбелязано е, че в с. Османли, което е имало 140 християнски къщи, нито една не е била пощадена. Черквата е била изгорена, изравнена със земята, населението избягало към България, а добитъкът откаран. Изброяват се и други селища с подобна участ. Поместен е разказ на жител от българско село в Люлебургаско за преживения ужас на 3 юли 1913 г., аналогичен на случилото се по същото време и в с. Булгаркьой: „Жените и децата полудяха... Избиха много свят... Ограбиха всичко. Чувах се адски писъци. Край селото мина кавалерия, но не се намеси да спасява.“ Потвърждават се описанията от Млетич събития в Булгаркьой, Пишманкьой и др. селища в Одринско. Цитира се гръцки документ, в който се казва, че в каазите Малгара и Хайребол с опожарявания и убийства е изгонено българското население от всички села – т.е. около 15900 души. Същото потвърждава и католишки мисионер, който на 13 август пристигнал в Одрин. Той съобщава, че броят на изгорените и окончателно разрушени села не е по-малък от 45. Потвърждават се и сведенията за злодеянията над българското население в Западна Тракия. След изтеглянето на българските

части от там през месец юли, областта се заема от гръцки войски с център Дедеагач. След заминаването на гръцките войски на 6 септември до пристигането отново на българските войскове части жителите са оставени в ръцете на башибозука и гръцките андарты. Изплашеното българско население, около 15 000 души, се устремило към Дедеагач, където още имало редовна гръцка войска, но тя не му позволила да влезе в града. На 19 септември цялото това население било подкарано към Фере и Ипсала. На 23 септември рота български доброволци освобождават една част от това население, която се отправя към България. На следващия ден става ново сражение с башибозука при с. Пишманкьой. Падат убити около 500 души, а 200 жени и деца са пленени. Прииждат нови бежанци и се оформя група от около 8000 души, от които след станалите кланета при преминаването на река Арда оцеляват 7200 души. Изгорените села в Западна Тракия са 22, а избитото население – няколко хиляди души. Когато описва събитията в Кешанско и Малгарско, комисията, изготвила доклада на Карнегиевата анкета заключава: „Сведенията, които притежаваме, ни позволяват с абсолютна

увереност да кажем, че се касае за съвършено изстребване на българското население от военните власти според един систематично изпълнен план.“

Според сведенията, предоставени от Одринската Българска митрополия на генералния консул Недков във връзка със съставените в края на 1913 г. съгласно Одринското съглашение анкетни комисии, общият брой на българските села, чийто жители са били принудени от турските власти да се изселят, за Източна Тракия възлизат на 108 с общо 10 934 къщи и 51 427 души. В тази статистика не са включени българските бежанци от градовете на Източна Тракия и от Цариградския вилает.

Според същите сведения в цяла Източна Тракия остават непокътнати и неизселени само две български села, признаващи Патриаршията: Кара Юсуф с 45 къщи и Ортакчи – 150 къщи. Принудителното изселване и бягството на българи от Одринска Тракия продължава и след 1913 г. Точният брой на прокудените трудно може да бъде установен, но само по данни на Дирекцията за настаняване на бежанците, анализирани от Т. Браянов след 1913 г. (Одринска Тракия са напуснали 20 181 български семейства

от общо 250 селища.

Общо от Източна Тракия през 1913 г. са прогонени над 70 000 българи. Оставените от българите имоти в Източна Тракия през 1913 г. възлизат на 34 062 сгради, 1 961 440 дка ниви, ливади и лозя, 216 043 дка гори, 131 231 глави едър рогат добитък и 649 431 глави дребен рогат добитък. Преселването на българите от останалата в границите на Турция Тракия продължава и през следващите години, въпреки усилията на българските дипломатически представители да спрат или ограничат този процес.

Нерешен остава и въпросът с обезщетенията на имотите на бежанците от Източна Тракия. Участието на България във Първата световна война на страната на Централните сили, към които се присъединява и Турция, отлага решаването на въпроса за установяването на количеството и оценката на заграбените български имоти в Тракия. Смесената Българо-турска комисия е разпусната още през есента на 1914 г. без да извърши поставената ѝ задача поради протакания от турска страна. За това допринасят и последвалите политически събития, които продължават да разстройват поселищния живот в Източна Тракия.

ИВАН ГРАНИТСКИ

Г-н Гранитски, от скоро вие сте член на Съюза на тракийските дружества. С какво ви привлече тракийската кауза?

-Тя винаги е била в кръвта ми, тъй като една част от моя род, деди и прадеди са свързани с Тракия. Те са бежанци от Гюмюрджинско. От малък съм слушал за героизма и трагизма в историята на тракийските българи. Аз съм част от тази благородна кауза, от тази общност. И найестествено беше да стана член на Съюза на тракийските дружества.

-Само преди няколко седмици вашето издателство „Захари Стоянов“, съвместно със СТДБ отпечата в новата си поредица „Бежанци“ книгата на Л. Милетич „Разорението на тракийските българи“. Позната ли достатъчно добре на българите тази книга според вас?

-От една страна е позната не само сред специалистите, но и сред всички тракийски българи. Но според мен е важно да има нови и нови преиздания. В последните години имаше няколко фототипни издания. Сега ние си позволихме да поднесем на читателя едно издание с нормализиран съвременен правопис, за да е по-достъпно за младите поколения. Освен това ние издадохме и съпътстваща, много важна книга към тази на Милетич, това е книгата на Стоян Райчевски „Етническо проличстване на тракийските българи“. В нея е събран огромен фактологичен материал, има много документи, коментари, така че тези две книги се допълват и показват по-цялостно и по-машабно трагизма на нашите деди, които са били подложени на геноцид. Две години преди арменския това е всъщност първото европейско население, подложено на геноцид-близо 60 000 предимно жени, деца и старци са изклани и 240 000 са про-

кудени от родните места, а техните имоти са заграбени. Всички правителства от последните сто години заради тясно партийни интереси не поставят въпроса за компенсацията на имотите на нашите прадеди. Дай боже да се появи едно национално отговорно правителство, което най-после ще се върне към

брежително, да не кажем безотговорно отношение на официалните държавни институции. Отношението им обикновено е чиновническо и бездушно. Това е заради общата липса на национална стратегия към този проблем. Нейната липса води до това, че се хвърлят десетки милиони за ненужни каузи, а не се

Трябва държавна политика към книгата

този въпрос.

-В наше време трудно и рядко се издават подобни книги. Четат се най-вече криминалета и езотерична литература. Вашето издателство е едно от малкото, които са се нагърбили с нелеката задача да издават „сериозна“ литература, исторически четива и т.н. Трудно ли се прави това?

-За съжаление е така. Но когато създавахме нашето издателство си поставихме други цели- защита на сериозната българска литература, издаване на класически автори. За да правим това се опитваме да търсим благородни спомоществатели. Но да си призная е доста трудно и става все по-трудно да се намерят такива личности. Въпреки това с общите усилия на някои общини, читалища и училищни библиотеки се справяме. Има един кръг от хора, посветени на кауза, която няма нищо общо с днешното меркантилно време. Но все пак си остава много трудно тези библиотеки и издателства, нагърбили се с подобна задача, да работят в условията на едно прене-

дава една стотинка за книги като тази на Милетич.

-Т.нар. чалга култура не предвижда четенето на книги, освен може би на неща като „Винету“. В този смисъл има ли достатъчно читателска аудитория за сериозната литература?

-Да, аудитория има, тя си съществува, запазила се е. Виждаме някакъв пролясък и връщане на интереса към по-сериозната литература, към историческата книжнина, краеведската и т.н. Това е добра тенденция. За съжаление повечето четящи хора са на по-сериозна възраст. Има отлив и желание за четене при по-младото поколение. Електронните средства като чели изместиха четенето на книгите в полза на работата с компютъра. Но ние се надяваме вече да сме стигнали до предела на свитите тиражи. Сега 1 000 екземпляра се счита за добър тираж на общо с днешното меркантилно време. Повечето библиотеки нямат пари да купуват книги. Между другото преди няколко години действаха към 9 000 библиотеки в страната, сега са едва

2000 и те вегетират. Има не повече от 100-200 библиотеки в цялата държава, които успяват да попълват фондовете си с нови издания. Тук пак опираме до липсата на държавна стратегия. Всички наши съседи на Балканите отделят значителни средства за закупуване на родната им литература, която отива в библиотеките. Заради това тиражите им са многократно по-високи от нашите. Нашето сляпо увлечение по пазарния принцип води до това, че българската книга е неравнопоставена спрямо преводната литература и е с жестоки данъчни тежести. При тях ДДС е или с нулева ставка, или 2-3%, само у нас и в Дания е 20%.

-Напоследък изненадващо публиката започна да се връща в нашите театри. Но вече липсват родните драматурзи. Какво е положението със съвременните български писатели?

-Може би действително не достигат драматурзите за това интересно време, но все пак има няколко от средното поколение, които работят, има неколцина и

от по-младото поколение. Надявам се българската пиеса да се възроди. Но все пак трябва да кажем, че има разлика в интереса на публиката към театъра и към книгата. Защото те са различни не само като жанрове, но и като отношение на самата държава към тях. В театъра има нещо по-зрелищно, по-атрактивно и затова той е по-облагоденстван от държавата. Но и при театрите абсолютният брой на зрителите е намалял. Редица театри бяха направо закрити и най-абсурдният пример е с театър „Николай Хайтов“ в Смолян. Това граничи с престъпление. Велики български актьори бяха изгонени или пенсионирани. Отношението на държавата и към театъра също е престъпно.

-Въпросът е като знаем нищожните тиражи и фактът, че по никакъв начин не могат да се издържат чрез писане, останали ли български писатели?

-Не виждам съвременен български писател, който може да се издържа от писане. Той трябва да работи нещо друго. Заради

това те са в тежко положение. А някои от много талантивите писатели трудно издават и книгите си. Защото тук не можем да се сърдим на издателствата, които пък търсят спонсори. При тази криза и пълно безхаберие на държавата една българска книга, особено с поезия, не може да се продаде, освен на роднини на автора. Тя от самото начало е книга на загуба. И ако няма спомоществател тя не може да излезе. Виждаме, че тази икономическа цензура е по-страшна от всякаква друга. Затова непрекъснато повтарям, че е нужна държавна политика към българската книга, държавата е длъжна да се отнесе сериозно към библиотеките си. В противен случай ще започнем да заличаваме не само селските читалищни библиотеки, но и по-големи градски библиотеки. Както стана с книжарниците в началото на прехода. Най-представителните и красиви помещения в центровете на градовете бяха ликвидирани и сега много трудно се възстановява разпространителската мрежа.

ЛОНДОНСКИЯТ МИРЕН ДОГОВОР

ПРОФ. Д-Р ИВАН ФИЛЧЕВ

Едва след падането на Одрин на 26 март се пристъпва по същество към мирни преговори, които се водят в Лондон под председателството на английския външен министър сър Едуард Грей и с участието на посланиците на великите европейски сили и представителите на воюващите страни.

Върху хода на преговорите отрицателно влияние оказват противоречията както между балканските съюзници, така и на европейските представители, плод на оформилите се два противоположни блока: Тройният съюз и Тройното съглашение. В крайна сметка независимо от редицата слабости и пропуснати възможности за по-скорошно завършване на войната, на 17/30 май мирният договор е подписан.

В чл.1 високопарно се заявява, че ще настъпи вечен мир и приятелство между Н.В. императора на отоманите и Т.Величества съюзените владетели.

Съгласно чл.2 „Н. Величество императорът на отоманите отстъпва на Т.В. съюзените владетели всички територии на своята империя върху европейския континент на запад от линията Енос върху Егейско море до Мидия на Черно море с изключение на Албания. Точното трасе на границата Енос-Мидия се предвижда

да бъде определено от една международна комисия“. Договорът не подлежи на утвърждаване или изменение от Великите сили, тъй като е съгласуван с 6 от тях: Англия, Франция, Австро-Унгария, Русия и Италия. За първи път в своята история България получава по международен договор почти цяла Тракия-Източна и Западна, почти целия егейски бряг с 5 пристанища на запад от линията Енос-Мидия, значителна част от Македония, т.н. „безспорна зона“. Освен това България запазва Южна Добруджа и Западните покрайнини, намиращи се тогава в нейните граници. Общата територия на страната става 180 000 кв. км., по-голяма от Санстефанската/165 000 кв. км/, по-голяма от общата територия на Гърция и Сърбия.

Това е звездният миг на България. Тракийските българи високо оценяват историческата дата 26 март 1913 г. и на свой конгрес я обявява като „Ден на Тракия“, а с постановление на МС от 23 март 2006 г. денят бе обявен и за официален празник.

Целият български народ ликува, почувствал за първи път своето обединение, видял осъществена своята дългочерна мечта.

Но въпросът за „спорната зона“, записан в българо-сръбския договор от 29.II 1912 г. остава открит. Въпреки че в договора има клауза, предвиждаща при

териториални спорове да се потърси арбитража на руския император. Независимо от това още преди подписването на Лондонския договор сръбското правителство на 24 април/12 май обявя, че съюзният договор няма вече задължителна сила за него и то ще предяви искане за по-голям дял от освободените земи в Македония. Гърция също така не се задоволява само със Солун и претендира за Южна Македония, Егейските острови и Битоля. На тази основа двете страни постигат споразумение и на 19 май 1913 г. подписват гръко-сръбски договор. В него се предвижда:

„При подялба на територията на Европейска Турция двете страни се ангажират да не влизат отделно в никакво споразумение с България и заедно да се поддържат в своите териториални искания.

„Сърбия и Гърция да имат обща граница на запад от р. Вардар, като Сърбия получава всички земи на запад от реката и на изток до Осоговската планина. Гърция получава земите на юг от Беласица до залива Елефтерия, също земите на юг от Дойренското езеро и Гевгели.

„При отказ на България и опит със сила да наложи своите претенции двете страни ще си оказват взаимна помощ с въоръжените си сили.

На 14/27 юни Румъния

предупреждава, че в случай на война против Сърбия тя ще мобилизира своите войски и ще започне война срещу България. Тя вече не се задоволява с получаването на Силистра и ще иска Южна Добруджа.

Турция, въпреки че подписва Лондонския договор, изразява явно недоволство от загубването на европейските владения. Тя събира значителни военни сили в района на новата си граница с България.

Още в деня на подписването на Лондонския договор руското правителство подканя балканските съюзници с негова помощ да решат по мирен начин спорните въпроси. То призовава българското правителство да направи някои териториални отстъпки на Сърбия и Гърция и предупреждава, че в случай на война има опасност страната да бъде нападната от Румъния и Турция. Определена е и дата на среща в Солун. Българското правителство обаче бави тази среща. То настоява Русия да изпълни ролята си на арбитър между Сърбия и България като спорните въпроси със Сърбия и Гърция се разглеждат отделно.

Бившият министър-председател акад. Иван Гешов в брошурата „Престъпно безумие“ посочва, че в „спорната зона“ не влизат повече от 137 000 българи. Докато в цяла Македония има 1 млн. души, а с пома-

Членовете на българската делегация, подписала Лондонския мирен договор

ците стават милион и половина, т.е. само една осма част от населението се подлага на арбитраж.

Българското правителство обаче проявява необяснима твърдост и неотстъпчивост. То се осмелява даже да отправи ултиматум до Русия да проведе арбитража като в противен случай предупреждава, че войната е неизбежна, каквито и последици да има.

Най-голям поддръжник за война срещу съюзниците е помощникът на Главнокомандващия ген. лейт. Михаил Савов. Той е твърдо убеден, че войната със съюзниците е неизбежна, а Румъния и Турция няма да се намесят. По негова инициатива още през март-април започва прехвърляне на войски от Източна Тракия в Македония.

На 9/12 юни на заседание в двореца Врана в присъствието на цар Фер-

динанд д-р Стоян Данев, ген. лейт. М.Савов и Теодор Теодоров се решава, че ако до седмица не се проведе руския арбитраж ще се влезе във военни действия. Това решение е скрито не само от народа и армията, но и от членовете на Министерски съвет. Така на 15 юни ген. Савов нарежда 4-а армия да атакува сърбите, а на 16 юни в три часа през нощта 2-а армия да нападне гърците без да е обявена война. Смятало се е съюзниците да се поставят пред свършен факт и със сила да се вразумят. Престъпна стъпка с печални последици.

На 17 юни Министерският съвет взема решение за преустановяване на военните действия, но вече е късно. Съюзниците само чакат повод, за да започнат военните операции. Междусъюзническата война става неотвратима.

ПРОФ. Д-Р ИВАН ФИЛЧЕВ

Той е един от най-младите революционери, включени в тракийските националноосвободителни борби и преминали през всичките етапи на организираното движение. Роден е на 27 декември 1882 г. в Харманли, но семейството му се премества да живее в Мустафаша /Свиленград/ и там отращава и получава първоначалното си образование. После заминава за Одрин, за да учи в българската мъжка гимназия „Д-р Петър Берон“. В гимназията се увлича от общото въодушевление на младите и мечтата им за по-скорошно освобождение. С няколко негови съученици през 1900 г. основават революционен кръжок, полагат клетва и изявяват готовност да се включат самоотвержено в борбата. Дейността им се изразява главно в разпространение на революционна литература, агитация сред учениците и организирането на публични беседи,

представления и празнични концерти. Успяват да се снабдят с пушка и се обучават тайно на стрелба. Освен това под ръко-

водството на учители, посветени в делото, служат като куриери между Одринския революционен комитет и селските райони. Силно впечатление остава на младите борци публичното обесване на достойния войвода Слави Мерджанов в Одрин.

След като завършва гимназия А. Разбойников, по предложение на Одринския революционен комитет, е назначен за учител в Бунархисар.

Тук в началото на септември 1902 г. той става и легален ръководител на Вътрешната организация в Бунархисарския район. Главната му задача е да

възстанови разстроената с лед Керемидчиоглувата афера революционна мрежа, да включи в борбата нови сили, постепенно да пристъпи към въоръжаване на „смъртните дружини“ и да посрещне с готовност предстоящото въстание. Ново вдъхновение получава при срещата си с главния ръководител на Източна Тракия Михаил Герджиков в Бунархисар. В постоянен обход се намират и четата на местния войвода Коста Калканджиев. Пристъпва се към масово покръстване на населението на града и близките села.

А. Разбойников участва в конгреса на Петрова нива в началото на юни 1903 г., когато се взима

решението за въстание в Странджанския район. Той заедно с Христо Силянов е избран за секретар в бюрото, ръководещо конгреса. Това му позволява да се запознае с цялостната въстаническа мрежа, с организационното състояние и въоръжеността на четите в районите. В малкото дни до обявяването на въстанието в Тракия Разбойников обикаля като писар Бунархисарския район с четата на Стоян Петров. Подвойвода е опитният революционер Димитър Ташев. Под командването на капитан Стамат Икономов четата атакува казармата при село Инджекой, но не успява да я превземе. Врагът се оказва по-силен. Четата се отправя към

село Велика и, разделена на две групи, установява въстаническа власт в околните села. В края на август въстаниците и много селяни-мъже, жени, деца-преминават границата и се установяват в свободната българска територия.

През следващите години Анастас Разбойников учи история и география в Софийския университет и в Лозана. Работи на различни места, но не прекъсва връзките си с Македоно-одринската революционна организация. След Младотурския преврат от 1908 г. участва в последния конгрес на Одринския революционен комитет в Одрин на 31 август-2 септември 1908 г.

Продължава на 5-та стр.

ВИДНИ ДЕЙЦИ НА ТРАКИЙСКАТА ОРГАНИЗАЦИЯ

Анастас Спасов Разбойников

На 18 и 19 май в село Бродилово се проведе първият Национален странджанско-тракийски фолклорен събор „Св.св.Константин и Елена“. Негови организатори бяха Община Царево, кметството в Бродилово, Съюзът на Тракийските дружества в България, Регионалният съвет на Тракийските дружества в Бургас, Младежкото тракийско дружество „Дико Джелебов“ гр.Царево и НЧ „Екзарх Антим I“ с.Бродилово.

Официалното откриване направи кметът на Царево инж.Георги Лапчев. Приветствия от името на Съюза на Тракийските дружества в България с председател Красимир Премянов поднесе доц.Маруся Любчева. В събора взеха участие над 300 изпълнителя, от които 23 фолклорни колектива и над 25 индивидуални изпълнители. Те бяха оценявани от жури, чийто председател бе странджанската певица Златка Ставрева, а негови членове бяха народният певец Костадин Михайлов, музикантът Георги Свиленов и народната певица Ирена Станкова.

В БРОДИЛОВО

НАДПЯВАНЕ НА СЪБОРА „СВ. СВ. КОНСТАНТИН И ЕЛЕНА“

„Странджа е уникална, легендарна планина и души те на хората пеят в съзвучие с природата. Целта на този събор е да запазим богатството на нашия фолклор, да запазим родовите си корени, традиции и обичаи и той да се превърне в ежегоден“ каза председателката на журито народната певица Златка Ставрева. Според нея всички участници са се представили достойно, с прекрасен репертоар, а някои от тях бяха облечени в традиционни български носии. Специалната награда на Съюза на Тракийските дружества в България отиде при колективите на Народно читалище „Просвета – 1935“ с.Равадиново, общ.Со-

зопол. Лауреати на конкурса станаха още: детска фолклорна група при НЧ „Просвета – 1935“ с.Равадиново, детска група „Равногорче“ при НЧ „Изгрев – 1929“ с.Равна гора, група за фолклор при Пенсионерски клуб „Надежда“ с. Дюлево, общ. Средец и фолклорна група при Тракийско дружество с. Полски извор, общ. Камено.

Наградите за индивидуални изпълнители отидоха при:

Николета Янева, Иван Стоянов, Гергана Димитрова, Веселина Илиева, Веска Милева, Станка Желязкова и Стоянка Караманова. Раздадени бяха и още много други награди.

Представиха книгите на Милетич и на Райчевски в БАН

На 20 май салонът на БАН събра многобройна публика, сред която имаха академици, студенти, учени и много тракийци. Всички те бяха дошли на представянето на първите две книги от поредицата „Бежанци“ на издателство „Захари Стоянов“ „Разорението на тракийските българи през 1913 г.“ от Любомир Милетич, изда-

дена съвместно със СТДБ, и своеобразното й продължение „Етническото прочистване на българите от Източна и Западна Тракия и Мала Азия (1903-1913-1923) от Стоян Райчевски.

Сред гостите бяха столичният кмет Йорданка Фандъкова и председателят на БАН акад. Стефан Воденичаров.

„Страшната, драматич-

ната книга на Милетич е толкова важна за българската идентичност, че и 100 издания няма да са излишни“ каза при представянето на книгите директорът на издателството Иван Гранитски. Става дума за първия геноцид в Европа, още преди арменския, уточни той. Милетич е нашият Софокъл, нашият Есхил, каза още Гранитски

и поясни, че поредицата включва много книги, свързани с драматичната съдба на българите, „гонени от много места“. Иван Гранитски прочете и поздравително слово от председателя на СТДБ Красимир Премянов. „Това е нашият общ патриотичен проект и е поредното доказателство, че осъзнаваме отговорността си пред България“ се казва в него.

Столичният кмет Йорданка Фандъкова препоръча книгата на Милетич да се рекламира преди всичко сред младите хора, които трябва да познават драматичното ни минало. Тя разказа и за усилията на Столична община да подкрепя библиотеките в София, както и издателствата, заели се с некоммерческата задача да публикуват сериозна литература. В краткото си слово председателят на БАН акад. Стефан Воденичаров припомни, че Милетич е истински летописец на събитията, въпреки че пряко не е участвал в тях. Акад. Михаил Виденов предста-

ви значението на Л. Милетич за българската диалектология.

Авторът на втората книга с документи Стоян Райчевски предпочете да говори за значението на Милетич като общественик. Той припомни колко активно ученият се е противопоставял на всички клевети и обиди, с които е бил замерян нашия народ през десетилетията. Своята книга той представи като втори том към доку-

менталните доказателства за етническото прочистване на Милетич, още повече, че предговорът към „Разорението“ в това издание е на самия Райчевски. Поетесата Елена Алекова говори емоционално за отношението на съвременните историци и писатели към историческите факти и към опитите те да се подменят с груби фалшификации. Книгите могат да се поръчат и чрез СТДБ.

Националният младежки събор „Илиева нива“ ще се проведе при следната програма:

30 май 2013г.Първи етап от похода „По стъпките на спасението“ - Коджаеле - Горни юруци

31 май 2013 г. Втори етап от похода „По стъпките на спасението“ - Гугутка (Арнаудкьой) - Пъстроок

17:30 ч. Академик Георги Марков и Иван Гранитски, собственик на издателство „Захари Стоянов“, представят книгите „Балканската война“ и „Разорението на тракийските българи“ с участието на Красимир Премянов, председател на Съюза на тракийските дружества в България.

19:00 ч. Спектакъл на танцов ансамбъл „Китна Тракия“ към Тракийско дружество „Георги Сапунаров“, р. Хасково и трио „Рокива“

Площада в Ивайловград

1 юни 2013 г.

9.30 часа Трети етап от похода „По стъпките на спасението“ - Планинец - Илиева нива

11:30 ч. Начало на честванията на „Мемориален комплекс Илиева нива“

/панихида, авторски патриотичен спектакъл „Епопея на забравените“ с участието на Стефан Цирков и Иванка Шеке-рова, тържествени слова, полагане на венци, кръщение, курбан/ 13:30 ч. Участие на детски тракийски състави на сцената на Илиева нива

20:30 часа На площада в Ивайловград

Исторически танцов спектакъл „България през вековете“ Ансамбъл „Българе“

Пред конгреса Анастас Разбойников изнася реферат на тема „Революционната организация и националният въпрос“, в който се пледира за равнопоставеност на нациите в Турция и отхвърляне на всякакво подтисничество. Избран е за член на Окръжното революционно тяло. След конгреса

заедно с Д. Катерински обявяват, че ще издават библиотека „Възраждане“, но от нея излизат само три брошури.

През следващите години А.Разбойников е учител на различни места в Македония и редактор на вестници и списания. Участва в Балканската и Първата световна вой-

на.Дълги години живее в Пловдив, а от 1934 г. се премества в София. Но никога не се откъсва от тракийското движение, става съучредител на Тракийския научен институт.

Наред с множеството публикации е автор и на по-големи трудове като: „Обезбългаряването на Западна Тракия 1919-

1924 г.“, „Тракия- географски и исторически преглед“, както и на издадената съвместно със сина му книга „Населението на Южна Тракия с оглед народностните отношения в 1830,1878,1912 и 1920 г.“

Анастас Разбойников умира в София на 9 януари 1967 г.

ДОЙЧЕ ВЕЛЕ

Турция се бори срещу ПКК, но убитите в тази кръвава битка не са толкова, колкото са жертвите на издевателства и изтезания в турската армия. За тях доскоро не се знаеше нищо. Онова, което се разкрива сега, е ужасяващо.

Кенан Полат рядко стъпва в стаята на сина си Мурат. Леглото е оправено, по стените са окачени снимки на Мурат във войнишка униформа. Преди осем години Мурат напуска бащината къща в Истанбул, за да отбие военната си служба. И повече не се завръща. В казармата той е пребит до смърт от свои сънаборници. „Мъката от загубата на нашия син няма да премине никога“, казва бащата. В казармата Мурат е обвинен в кражба. В ареста е пребит по заповед на командира му.

В последвалия съдебен процес, войниците, участвали в убийството на Мурат, се измъкват само с парични глоби. Майката Гюлзен Полат още не може да забрави как е изглеждало тялото

Какво става в турските казарми

на мъртвия й син: „Скачали са върху него. По цялото му тяло имаше следи от ботуши. Изпратихме нашия син да служи на отечеството. А то го уби. Мурат не е паднал на бойното поле, нито в битка срещу ПКК. Убиха го негови сънаборници“, проплаква Гюлзен.

От издевателства в ар-

мията загиват повече, отколкото в битката срещу ПКК

В продължение на дълго време изтезанията и самоубийствата в турската армия бяха абсолютно табу. Откакто генералите загубиха част от властта си, близки на жертвите излизат пред обществеността. Засегна-

тите получават подкрепа от създадената в Истанбул „Платформа за правата на войниците“. През последните осем месеца в организацията са постъпили над 1 000 искания за помощ. Правозащитниците твърдят, че военното командване продължава да представя като самоубийства смърт-

ните случаи, дължащи се на изтезания, .

От издевателства и изтезания в казармите загиват повече войници, отколкото в сраженията с ПКК, казва говорителят на платформата Игит Аксакоглу. „Всяка година в армията постъпват 400 000 новобранци. Службата трае 15 месеца. Повечето от тях стават жертва на насилие, или участват по някакъв начин в него, защото нямат друг избор. Има нужда от демократизация на войската. Най-сетне и в казармите трябва да влезе в сила подписаното от Турция международно споразумение за войнишките права“, казва Аксакоглу. Правозащитниците настояват да бъде назначен омбудсман за войниците по подобие на пълномощника в германския Бундесвер.

Наказания, изтезания, издевателства

25-годишният Мерт Чауш събира кураж и внася жалба до Европейския съд за

човешките права. В нея описва преживяванията си по време на военната служба в Анадола, макар че подобни описания в Турция се считат за наказуемо деяние, защото уронвали престижа на армията. „Телесните наказания бяха нещо обичайно, когато не си свършиш работата както трябва. На някои войници не им даваха да спят. А като се явява на плаца със закъснение, ги наказваха отново. Подофицерите редовно унижават новобранците. Виждал съм много примери с очите си. Новобранците им бяха нещо като лични ординарци. Те дори им приготвяха закуската“, казва Мерт Чауш.

Повечето жертви на мъчения и самоубийства в турската армия са от малцинствата или произхождат от много бедни семейства. Убитият Мурат Полат също е живял в един от бедните истанбулски квартали. Баща му има малка чайна. Осем години след смъртта на сина си, той продължава да се бори за справедливост. Кенан Полат ще сезира Европейския съд за смъртта на Мурат. Бащата иска възобновяване на съдебния процес срещу убийците: „Няма да намеря покой, докато няма изкупление на вината за смъртта на сина ми и докато виновниците се разхождат свободно.“

Холандците в смут от българска измама

Холандците са в смут от българска измама със социалната им система, пише вестник „Файненшъл таймс“. Британският ежедневник припомня как холандска телевизия е показала на лаптоп на смяния заместник-финансов министър десетки българи, които се хвалят, че са изиграли холандската система за отпускане на социални помощи.

Скандалните разкрития засилиха безпокойството на холандците дали тяхната щедра социална система може да издържи на засилващата се европейска интеграция. Подобна загриженост има навсякъде - в Германия, Великобритания и в цяла Западна Европа, където правилата на ЕС ще разрешат от следващата година неограничена имиграция от България и Румъния, отбелязва „Файненшъл таймс“.

По време на дебати в парламента холандският заместник-министър на финансите Франс Векерс от управляващата десноцентристка либерална партия установи, че се бори за самото си политическо оцеляване. Депутати както от дясната, така и от лявата опозиция го нападнаха за това, че е позволил пари на холандските данькоплатци на стойност най-малко 95 милиона евро да бъдат пропилены заради измами в страната и чужбина, като неизвестна сума от тези пари е отишла при престъпници зад граница.

Говорителят на ляволибералната партия „Демократи-66“ по финансовите въпроси Ваутер Колмес заяви, че скандалът заплашва „доверието в Европа, което ще изчезне, ако поляците, българите и румънците могат да извършват лесно измами“. Повдигнатите по време на дебатите въпроси напомниха за напрежението, което нееднократно се появява в холандската политика през последните години, отбелязва „Файненшъл таймс“.

Крайнодесният популист Герт Вилдерс разкритикува остро правителството, че предоставя помощ на изпитващите затруднения страни от Южна Европа и създаде сайт за подаване на оплаквания от източноевропейски имигранти. Гневът заради измамите със социалната система обаче обедини опозиционните партии от всички цветове на политическия спектър, посочва вестникът.

Управляващата коалиция на либералите и левоцентристката Партия на труда, две формации, които обещаха през предизборната кампания да вземат сурови мерки срещу престъпността, реагира смутено. Мнозина разкритикуваха Векерс, че е

изглеждал изненадан по телевизията и че е казал първоначално, че не знае за проблема. Държавни служители, разгневени от тези изявления, покаха доклади от 2011 г., в които предупреждават заместник-финансовия министър за стотици случаи на измами от страна на чужденци със социални помощи.

Скандалът бе предизвикан от разкритията на холандската телевизионна програма Брандпунт, че български престъпници мамят холандската социална система от години, припомня „Файненшъл таймс“.

Организаторите на схемите организирали жители на села да пътуват до Холандия, където българските граждани имат право да пребивават за известен период от време след присъединяването на България към ЕС през 2007 г. В Холандия те се регистрирали на адреси, наети от престъпниците, след което подавали молби за социални помощи за плащане на наема и детски помощи. Българите си откривали банкови сметки в Холандия, по които им били превеждани помощи, след което се връщали в България и теглели парите от банко-

мати. Организаторите на схемите взимали процент от сумата. Всичко излязло наяве, когато някои се оплакали на българската полиция, че не са получили парите, които им били обещани.

Измамата станала възможна благодарение на промяна в холандското законодателство от 2006 г., при която държавата първо предоставя социалните помощи и след това да проверява дали има основания за тяхното отпускане, пише „Файненшъл таймс“. Целта е холандската социална система да стане по-удобна за гражданите. През 2007 г. бил регистриран само един случай на измама, но след това те бързо нараснали, като достигнали няколко стотици през 2011 г. Цялата сума на присвоените от българи пари остава неизвестна. Докато холандският печат нарича скандала „българската измама“, повечето депутати са се съсредоточили върху грешките на своето правителство, като националистическият оттенък засега остава на заден план, отбелязва вестникът.

„Реакцията основно е доста циничното „А вие какво очаквахте?“, отбелязва директорът на Холандския институт за социални изследвания Паул Схнабел. „От догодина българите са свободни да се установяват в Холандия, не може да се направи нищо по въпроса.“

Все по-малко хора благосклонни към ЕС

Дълговата криза е разтърсила до такава степен европейските граждани, че те са изгубили вяра в ЕС, показва допитване до общественото мнение, осъществено от американския институт Пю и цитирано от световните агенции.

В допитването са участвали 7600 души от 8 европейски страни. Те са били анкетирани от 2 до 27 март.

Резултатите показват, че одобрението за ЕС е спаднало с 15 процента за една година от 60 процента през 2012 г. на 45 процента през настоящата година.

В тази насока води Франция където разочарованието от ЕС нараства. Преди година 60 процента от французите са подкрепяли съюза, а сега те са едва 41 процента. В Испания спадът е от 60 на 46 процента, а в Гърция от 37 на 33 процента.

На въпрос относно състоянието на икономиката, 91 процента от французите смятат, че тяхната икономика върви на зле, което е с 10 процента повече в сравнение с миналата година.

77 процента от французите са убедени, че европейската икономическа интеграция е причина за влошаването на положението във Франция. 58 процента от французите казват, че ЕС като институция оставя лошо впечатление у тях.

На въпроса дали икономическите условия са добри, едва 1 процента от гърците, 3 процента от италианците, 4 процента от испанците, 9 процента от французите отговарят положително.

Само в Германия 75 процента определят настоящите икономически условия като положителни. По отношение на доверието в европейските лидери 74 процента одобряват работата на Ангела Меркел, което е с 6 точки по-ниско от миналата година, но все пак е стабилно представяне.

На второ място е Дейвид Камерън с едва 37 процента одобрение. Най-лошо са оценени лидерите в Гърция, Италия и Чехия. Но ако Меркел трябваше да печели избори в Гърция, то тя нямаше да се справи с тази задача, защото 88 процента от гърците смятат, че тя върши лоша работа. 57 процента от испанците са на същото мнение, както и 50 процента от италианците.

На въпроса коя европейска страна поражда най-голямо доверие, Германия се нарежда на първо място. Седем от участващите в анкетата 8 страни са я посочили като фаворит.

Женската група към ТД „Момчил юнак“ - Момчилград

Представиха „Овньо льо вакал, каматан...“ в Момчилград

ИВАН ТРИНГОВ

В клуб „ТРАКИЯ“ – Момчилград се състоя творческа среща с Тодор Корув и презентация на книгата му „Овньо льо вакал, каматан...“. Залата се оказа малка за родопчани и тракийци, дошли заради своя съгражданин. С „Чие е

това стадо“ и други тракийски песни женската група към ТД „Момчил юнак“ – Момчилград поздрави гостите.

Секретарят на дружеството откри срещата и представи автора на книгата и съпругата му доц. Галина Рашкова. Той съобщи за решението на ръководството

да приеме за почетен член на тракийското дружество Тодор Корув по повод 115-от организираното тракийско движение в България и 666 г. от гибелта на Момчил юнак, чийто име градът и дружеството носят.

Председателят Генчо Кутелов му връчи картата, както и почетната грамота

от Регионалния съвет на СТДБ-Кърджали за родолюбие, за яркото му и активно присъствие като журналист и краевед, за ревностното отстояване на тракийската кауза. Това е едно напълно заслужено признание за дейността на Т.Корув през годините.

Книгата бе представена от Валерия Желева, учител по български език и литература в ОУ „Д-р Петър Берон“ в града. Самият Корув цитира Н.Хайтов „Овчар беше сладка дума, овчарлък – благородна работа. Но някога“. За това „някога“ е моят прочит на всичко, написано за възхода и упадък на родопското подвижно оцевъдство....., за родовата ни хроника, каза той.

Само родопчанин, генетично наследил и закърмен с овчарлък, може така образно и задълбочено да го опише. Думи на благодарност за хубавата книга отправиха Сашка Антонова, Кера Станкова, Райна Ангелова и др. Бойко Синапов закупи и дари 8 книги на дружеството. Т.Корув написа послания с автографи по време на срещата. А онези, които не успяха да си я купят, изявиха желание да я заемат от библиотеката на дружеството и я прочетат.

На 9 май в Деня на победата председателите на СТДБ Красимир Премянов и на софийското дружество Николай Димитров поднесоха венец пред паметника на Съветската армия в столицата.

Тракийци и в Доспат

В смолянския град Доспат тези дни бе учредено ново тракийско дружество, наречено на името на родопския митичен певец Орфей. За председател на дружеството бе избран Здравко Огнянов. СТДБ поздравява доспатчани с приобщаването към голямото тракийско семейство.

Апел

На 23 октомври 1893 година в град Солун шестима решителни мъже – д-р Христо Татарчев, Дамян Груев, Христо Батанджиев, Петър Попарсов, Андон Димитров и Иван Хаджиниколов основаха Български Македоно-одрински революционен комитет и с това положили основите на легендата, наречена ВМРО. Легендата, чийто ореол бе националният идеал на целокупна България!

Сто и двадесет години по-късно ние, потомците, смислихме да сторим нужното, щото светите им дела да бъдат припомнени на поколенията... Водени от родолюбиви чувства, група днешни българи взехме решение да изградим паметник, мълвящ без думи на приходящите пред него за великите неща в живота човешки, неподвластни на времена и страсти, и за тези, които с делата си станаха символ на непреходността им!

Ето защо Инициативният комитет се заема с издигане в центъра на град София на мемориал, гранитно изваяние на идеала за родолюбие и саможертва, присъщ на многострадалната ни народност... За реализация на инициативата се обръщаме към представители на държавни и финансови институции, обществени и неправителствени организации, както и към всички граждани за финансово спомоществателство.

Созополското дружество „Яни Попов“ организира боядисване на яйца за Великден

Фотолетопис за български щурм на Еверест показаха в Хасково

ЗЛАТКА МИХАЙЛОВА

Хасковското читалище „Тракия“ подреди изложбата „Фотоси от българската експедиция на Еверест през фотообектива на инж. Запрян Тъканов“, който тази година щеше да навърши 69 години.

Още като студент в Пловдив Тъканов се зани-

мава с алпинизъм. Покорява върхове в Татрите и Кавказ. Голямата му мечта да види Хималаите го отвежда през 1984 г. от Хасково в редиците на националната българска експедиция. Той става съпричастен на радостта и драматичните събития: щурма на най-високия връх в света без кисло-

роден апарат от Христо Проданов, който става първият българин – покорител, и остава завинаги там.

Инж. Запрян Тъканов е оставил за историята неповторими снимки на участници в родната експедиция, на величествените планински гледки, на шерпи и на огромен ка-

мък с издълбана молитва, на будистки храмове в Катманду и на живата богиня на Непал.

Фотосите бяха любезно предоставени от съпругата на Тъканов Стефка Младенова, която е диригент на женския хор при Ансамбъл „Китна Тракия“ на Тракийското дружество в Хасково.

ТД „Г.Сапунаров“ насърчи млада литературна критичка

ЗЛАТКА МИХАЙЛОВА

Тракийското дружество „Г.Сапунаров“ в Хасково отличи литературния критик Кристина Йорданова, доктор по литература, главен асистент в Софийския университет за нейната книга „Въображаемата жена“. В нея авторката разглежда представите за жената в литературата и в културния живот между двете световни войни. Йорданова е редактор и съставител на сборници, автор на множе-

ство публикации в различни печатни и електронни медии.

Наградата бе присъдена в рамките на тазгодишния национален конкурс „Южна пролет“, който събира автори на дебютна поезия, проза, литературна критика и киносценарии. Председател на журито бе проф. Боян

Биолчев. На тържествена церемония в Драматичния театър „Иван Димов“ отличието, давано традиционно от Тракийското дружество, бе обявено от председателя на управителния съвет Кирил Сарджев.

Стихосбирката „Сълза неизплакана“ на Росица Станева заслужи тазгодиш-

ната награда, която Клубът на дейците на културата дава на хасковски автор. Това е втората книга на Станева и е вдъхновена от съдбата на тракийските бежанци. Тя е и своеобразно продължение на темата, застъпена в предишния и сборник „Под тракийската дъга“, излязъл през 2009 г.

ТРАКИЯ – Орган на Съюза на тракийските дружества в България – София 1000, ул. „Стефан Караджа“ 7-А Печат: Алианс Медиапринт

Абонирайте се!

Каталоген
номер

759

Издава: Централното ръководство

Редакционна колегия: чл.-кор. на БАН Васил ПРОДАНОВ, проф. Иван ФИЛЧЕВ, Никола Инджов и Тодор Корув; Главен редактор: Соня АНГЕЛОВА;
e-mail: vesttrakia@abv.bg, stdb_sofia@abv.bg, тел.02/986 71 26; факс:02/987 57 53

КОРЕСПОНДЕНТИ: Михаил ЖЕЛЯЗКОВ (Бургас) - 056/86 16 76; Веселина АЛЕКСИЕВА (Варна) – 0888 89 59 27; Наско ТОДОРОВ - 0878 83 39 92; Недка ГОСПОДИНОВА (Перник) - 076/60 13 67; Димитринка СМОЛЕВА (София) - 02/884 25 59; Михаил МИХАЙЛОВ (Сливен) - 044/62 48 53; Виолета ФИЛИПОВА (Смолян) - 0301/63 008; Златка МИХАЙЛОВА (Хасково) - 038/632 060; Маргарита НАЧКОВА (Шумен) - 054/86 99 52; Мария ИВАНОВА (Ямбол) - 046/66 35 40

Изпращайте текстове не по-дълги от 4 стандартни машинописни страници (1800 знака). Хонорари за публикуването им не се дават.

БАНКОВА СМЕТКА

СТДБ (за вестника)

IBAN: BG34STSA93000001682816 BIC: STSABGSGF

Банка ДСК ЕАД, клон 1, ул. „Княз Ал. Батенберг“ – София 1000

Предлагаме ви откъс от творбата на Петя Христова, ученичка от 11 кл. на СОУ „Екзарх Антим Първи“ в Казанлък, награждена в средношколския конкурс на СТДБ „100 години от Балканските войни и разорението на тракийските българи“

Ще ви разкажа за разорението на моето семейство. Баща ми е от с. Булгаркьой Кешанска околия. Село богато, чисто българско, с две училища, четири църкви, 500 къщи и 2500 души население. До последните си дни татко речитираше едно негово стихотворение и винаги от очите му се отронваха сълзи. Ето част от него:

Село мое, искра от топло пепелище и кървава роса
в разцъфнали латинки
защо превърнаха лазурния
ти изгрев,
в залез кървав, в огнени
езици...?

Защо превърна спомена
от детските ми дни
в сълзи и болка, в рана
живиница?

Аз съм спокоен вече не

заспах, а чувах само писъка
на мама,

ужаса в нейните очи.

Аз виждах как орлите лешояди, гнезда си стелеха с човешките коси

И хранеха с ръчички детски малките орли.

Село мое, мъгла от топло пепелище!

Дълбок поклон от мене
приеми!

Ти може би си вече нищо,
Но си мое – сълза и песен

Прегръдка топла в майчиния скют.

Юли 1913 година – „Кървавата неделя“ за село Булгаркьой. Нарушавайки Лондонския мирен договор, в селото нахлува редовна турска войска и започва насилствено извеждане на всички мъже над 15 годишна възраст. В края на селото при Бойдиновия мост кръвожадният Енвер бей дава заповед да се сгъсти тыпата, вдига ръка и командва „Бий!“ Изгърмяват в залп триста пушки. На земята се просват като покосени житни класове над 350 мъже. Заливат полумъртвите тру-

Това не се забравя

пове с газ и ги запалват. Изплашени до смърт на събралите се наоколо жени и деца хукват към горите. Селото гори от всички страни. Преследват деца, жени и старци в гората и ги посичат безмилостно. Така жертвите стигат 1130 души. Две мллади учителки като видели как турците убили годе ниците им, се хвърлили в кладенеца сред селото. Свидетел на тази грозна сцена на Бойдиновия мост става баща ми, бащата и майка им. Близо 50 дни се крият в гората гладни, изплашени и преследвани. Пеленачета умирали в гората от глад, тъй като майките нямали кърма. Много деца и старци умирали гладни, болни и безсилни. За страданията в гората може да се разказва дни и нощи, защото това не се забравя. Не се забравя как вместо с хляб, хората се хранят със семена от плог, корени, зърна.

Татко никога не разрешаваше да хвърляме хапка хляб или трохи след хранене. Винаги събираше в шепи трохи от масата пред себе си и ги хапваше като за „десерт“. И ние правехме същото, защото ни разказа един случай, който ни развълнува много.

Всички бежанци били събрани от гората и заведени в гр. Дедеагач, където уж консулите щели да разрешат да ги върнат в родното място. Но докато се уреди

този въпрос минали много дни и майка му отишла да работи в един ресторант. Татко на осем години и баба му помагали на майка си в почитването. Срещу това получавали една филийка хляб.

Една вечер трима „важни“ мъже останали до късно в ресторанта. Татко събирал по пода отпадъците, но когато стигнал до масата на „важните“ хора, видял разпилени някакви „петачета“ (дребни монети). Събрал ги и ги поставил на масата. Единият господин хванал юмручето му и го попитал защо оставил паричките на тяхната маса.

– Те не са мои. – отвърнал той.

Непознатият върнал парите в ръката му, извадил от джоба си още монети и поръчал с тях майка му да му купи панталонки. Да й каже, че паричките е дал чичко Радославов. Изтичал татко, дал парите на майка си, но тя отишла да провери истината ли е това. Непознатият разпитал каква е съдбата на семейството й. Защо е с черна кърпа? Тя отговорила, че селото изгоряло, мъжът й е убит, а седемнадесетгодишната й дъщеря е в неизвестност. Малкото момче нямало как да знае, че чичко Радославов е големият български политик Васил Радославов...

Само след няколко дни турците ги натоварили на

кораб и отплували за Мала Азия за потурчване. Оставени на безлюден бряг, на чужда земя, без покрив и хляб, без дрехи и в есенни ветрове. Потърсили близки села, махали или градове, но намерили 6 воденици, собственост на гърци, където се приютили. Скоро дошли турци и разпределили мъжете и жените из селата да работят ангария само срещу един хляб на 24 часа. Целта била по бързо да се претопят с местното турско население.

Един ден децата забелязали, че всяка сутрин четирима „черни арапи с големи бели конски зъби“ довеждали на брега лъскави коне. Миели, решели, бършели животните и слагали на шията им торба със зоб. Когато си отивали, децата обирали от земята падналите отпадъци от конете. Те били много вкусни – стъргали, фъстъци, ориз.

Веднъж, очаквайки отново конския зоб, децата забелязали, че вълните изхвърлят към брега самуни хляб. Втурнали се, захапали ризките си и започнали да изцеждат водата, да пълнят джобчетата и ризки с хляб, с който да зарадват мама.

Арапите ги наблюдавали развеселени, но когато децата излезли от морето, плеснали с ръце по бедрата си, викнали и хукнали след тях. Изплашени, малчуганите хвърлили всичко и побягнали. „А хлябът беше много хубав, бял, дори посолен“, спомняше си със съжаление татко. Шегата на „черните и страшни“ хора оставила за цял живот „черен и страшен“ спомен за хляба, който често сънували. Ето защо татко ценеше и трохичките хляб.

Един грък воденичар събрал няколко мъже и

ги посъветвал да изпратят писмо до консулите в Дедеагач и Цариград. Да направят това, защото никой не знае, че тук има отвлечени българи, изпаднали в нищета и мизерия. Гръкът сам отвел трима българи при руския консул. Той обещал, че в най-скоро време ще помогне, но трябва те да съобщят на пръснатите по селата българи да се съберат при водениците. Ако някой ги пита къде искат да живеят, да кажат, че са българи и искате да отидат в България.

Само след два дни се случило чудо. Натоварили стотици бежанци на кораб и минали Босфора. „Морето почервения от фесовите ни, които хвърлихме, когато влязохме в Черно море.“ Корабът стоварва някои в Бургас, а други във Варна. Разпределени били в казармите в Плевен. Получили по един шинел, одеало и зачислени към баките на войниците за храна. Майка им кърпела бельото на войниците, мъжете ходели да помагат на гражданите, други просели, за да преживеят настъпващата зима. А напролет всеки тръгнал да търси начин за оцеляване.

Такава е съдбата на баща ми и на всички останали живи от с. Булгаркьой.

